

Leesbrief bij de voorstelling **DE HOFFELIJKE HOFNAR** van toneelgroep Vest

Beste leerkrachten

In de voorstelling *DE HOFFELIJKE HOFNAR* worden uw leerlingen bevraagd over het begrip democratie. Is hun stem evenveel waard als die van de koningin? Is het logisch dat een heersers wil wet is? Wat moet een vorst zonder volk? Mag een machthebber de baas spelen en zijn onderdanen onderdrukken? Maar ook komt aan de orde dat lekker eigenwijs zijn lekker voor jezelf is, maar misschien minder lekker voor een ander.

In deze lesbrief treft u enkele suggesties aan (zowel om voor de voorstelling als erna te doen) om deze thematiek in de klas verder uit te bouwen en te verdiepen.

KORTE INHOUD VAN DE VOORSTELLING

De kroon van koningin Conny is gestolen terwijl ze sliep. Ze weet daarom niet dat ze geen koningin meer is. Nar vindt dat zo zelig dat hij er alles aan doet om de koningin in de waan te laten dat zij nog regeert. En de kinderen moeten hem daarbij helpen. Net als bij het terug veroveren van de kroon. Als dit gelukt is, mogen zij stemmen of ze de kroon houden of aan de voormalige koningin teruggeven. Als zij de troon weer heeft bestegen, is het dan logisch dat zij weer de baas speelt en alles weer gaat zoals voorheen? Of is er toch iets veranderd doordat zij de kroon aan de kinderen te danken heeft?

VEEL PLEZIER!

VÒÒR DE VOORSTELLING

-Wat zou het leuk zijn als de kinderen allemaal een eigen kroon maken. En die meenemen naar de voorstelling. Moet een kroon zo zijn als je kent of kun je ook andere majestueuze hoofddeksels bedenken? Leef je uit!!!

-Wat doet een koningin/koning eigenlijk voor werk?

-Lijkt het je leuk om een koning(in) te zijn? Wat zou je dan doen?

NA DE VOORSTELLING

-Wetten maken

1. Vraag de kinderen wat voor wetten zij zouden maken, als zij koning waren. Schrijf de wetten op het bord.
2. Zijn het goede wetten? Vraag de kinderen te reageren op elkaars wetsvoorstellen. Wat zou er gebeuren als deze wetten echt ingevoerd zouden worden? Wat zijn de voordelen? En wat zijn de nadelen van een bepaalde wet? Voorbeeld: Alle scholen afschaffen, lijkt misschien een leuke wet. Maar wat als straks niemand meer kan lezen en rekenen? Wat zou er dan gebeuren?
3. Welke wetten gelden er in de klas? Laat de kinderen ze opnoemen en schrijf ze op het bord.
4. Zijn dat goede wetten? Wat zouden de kinderen veranderen aan die wetten als zij dat mochten bepalen? Schrijf de wetsvoorstellen op het bord.

5. Laat de kinderen democratisch bepalen welke nieuwe wet voor de klas het beste is. Deze wet blijft dan de rest van de dag gelden. Moet er een straf komen voor overtreders van de wet? Zo ja, wat voor straf?

-**Kort lesje over democratie:** **Democratie** is een manier waarop je een land kunt besturen. In een democratie heeft het volk het voor het zeggen. Het woord democratie betekent ook letterlijk: heerschappij van het volk. Het is afgeleid van de Griekse woorden *demos* (volk) en *kratos* (heerschappij).

Democratie bestaat hoofdzakelijk in twee vormen:

- Directe democratie (de oudste vorm): het volk kan rechtstreeks meedoen aan het nemen van belangrijke beslissingen. Een vorm van directe democratie is het referendum. Dat is een volksraadpleging over het al dan niet aannemen van een bepaalde wet. De uitslag van een referendum kan bindend of raadgevend zijn.
- Representatieve democratie: het volk kiest mensen die verstand van politiek hebben om hen te vertegenwoordigen.

Het tegenovergestelde van democratie is dictatuur.

Geschiedenis

Democratie begon al heel lang geleden. De oudst bekende vorm is de Atheense democratie van Clisthenes in de Griekse oudheid (tussen de 6e en 4e eeuw v.Chr.). Het leek nog totaal niet op hoe wij democratie kennen, maar het was een begin. Alle vrije volwassen mannelijke burgers mochten meebeslissen in de politiek, maar vrouwen, slaven, armen en metoiken (dat zijn vreemdelingen en medebewoners) niet.

Tijdens de Verlichting in de 17e en 18e eeuw kwamen steeds meer filosofen tot de conclusie dat er meer mensen, misschien wel iedereen, invloed zou moeten hebben op hoe een land wordt bestuurd. De adel (de koningen voorop), de geestelijken en de rijken dachten te veel aan hun eigen belangen en niet aan het volk, en dat was oneerlijk. De Verlichtingsdenkers haalden inspiratie uit de Atheense democratie en pasten die toe op hun eigen tijd. In plaats van volksvergaderingen stelden zij parlementen voor, waarin vertegenwoordigers van het volk hun belangen zouden behartigen.

De Patriotten in Nederland waren de eerste democratische beweging ter wereld. Zij eisten vanaf ongeveer 1780 inspraak in de benoeming van de stadsbesturen en in sommige steden lukte dat. De Oranje stadhouder Willem V en veel edelen en rijken verzetten zich ertegen, omdat zij de macht voor zichzelf en hun vriendjes wilden houden. In 1787 schoot een Pruisisch leger Willem V te hulp en sloeg de democratische opstand van de Patriotten neer. Later, tijdens de Franse Revolutie, werd weer een tijdje een vorm van democratie ingevoerd, waarbij alle volwassen mannen stemrecht hadden. Napoleon draaide dat echter weer terug.

In de 19e eeuw waren er verschillende nieuwe democratische bewegingen en opstanden, vooral in 1830 en 1848. Onder deze druk werd het kiesrecht in veel Europese landen verder uitgebreid. In de 20e eeuw, vooral na de Eerste Wereldoorlog, werd in bijna alle landen algemeen kiesrecht ingevoerd voor zowel mannen als vrouwen.

Democratie in Nederland

Nederland is een democratie. Maar het is natuurlijk niet mogelijk om de mening van al die 17 miljoen Nederlanders te vragen, iedere keer als er een regel of een wet wordt opgesteld. Daarom gaan elke 4 jaar de Nederlanders die op de dag van de verkiezingen 18 jaar of ouder zijn naar de stembus voor de Tweede Kamerverkiezingen. Die verkiezingen zijn gebaseerd op het principe van 'de meeste stemmen gelden'. De kiezers geven daarmee als het ware toestemming om vier jaar lang anderen namens hen besluiten te laten nemen. Die anderen zijn dus de leden van de Tweede Kamer, die namens hun partij deel uitmaken van het parlement.

Al zijn de afzonderlijke leden lid van een bepaalde partij, zij mogen wél onafhankelijk hun stem uit brengen. Dat heet 'zonder last'. En ook als (een) kamerlid/kamerleden tussentijds het lidmaatschap van een politieke partij opzegt/opzeggen mag/mogen diegene(n) kamerlid blijven. Er wordt dan gesproken van 'Groep...', bijvoorbeeld 'Groep Omtzigt'.

Omdat het in Nederland nooit voorkomt dat een partij de absolute meerderheid krijgt, moet de grootste partij op zoek naar andere partijen die willen meedoen in een coalitie: dat moet dan de regering worden. De andere partijen die daaraan niet meedoen vormen dan de oppositie. De kiezers hebben daar dus geen rechtstreekse invloed op. En als die regering er eenmaal is, gaat ze wetten en regels opstellen. En daarbij wordt ze weer gecontroleerd door de Tweede Kamer.

Door de manier waarop in Nederland de Tweede Kamer wordt gekozen, is het parlement een afspiegeling van wat voor meningen er in Nederland allemaal zijn. De 150 leden van de Tweede Kamer vormen samen dus eigenlijk een soort Nederland in het klein. Dat systeem heet evenredige vertegenwoordiging.

Als je nog geen 18 bent, mag je nog niet stemmen. Dan kan het zijn dat de politiek nog ver van je af staat. Maar dat wil niet zeggen dat jij zelf geen invloed kunt uitoefenen op hoe dingen geregeld zijn. Zo kun je op school lid worden van de leerlingenraad. Of je kunt je aansluiten bij een actiegroep of bij de jongerenafdeling van een politieke partij.

In een democratie gelden de meeste stemmen. Maar ook de rechten van minderheden worden gerespecteerd. Als het goed is, voelt iedereen zich in een democratie vrij om te zijn wie hij is en te zeggen wat hij denkt. Er is bijvoorbeeld vrijheid van meningsuiting.

Verkiezingen

Iedereen ouder dan 18 jaar mag stemmen in Nederland (behalve als je een strafblad hebt of als je geestelijk niet gezond bent). In Brazilië mag je al stemmen met 16 en in Maleisië pas met 21 jaar. Leiders in een democratie regeren samen. Burgers kiezen de volksvertegenwoordigers (Kamerleden). Zij benoemen de ministers.

Kamerleden

De Tweede Kamerleden zijn gekozen door het volk. Zij maken wetten en controleren de regering (regering = ministers + koning). Er is ook nog een Eerste Kamer. Hier zitten ook gekozen volksvertegenwoordigers. Samen met de Tweede Kamer vormen ze het parlement. Dat is een ander woord voor volksvertegenwoordiging. Heel belangrijk in een democratie is de persvrijheid.

Koning

In Nederland hebben we een koning als staatshoofd, maar ook een parlement. Dat gaat hier goed samen omdat dit is geregeld in de Grondwet. Er zijn ook koninkrijken waar de koning in z'n eentje de baas is. Dat heet een koninklijke dictatuur, zoals in sommige landen in het Midden-Oosten. Maar overal waar een koningshuis geldt in meer of mindere mate: pas op met wat je over de koning(in) zegt. In een land als Thailand kun je voor beledigingen alleen al in de cel belanden.

-Hieronder volgen nog enkele leuke en leerzame speelsuggesties over democratie die –wellicht met een enkele aanpassing aan leeftijd/niveau van uw leerlingen- geschikt kunnen zijn voor kinderen van 8 tot 12 jaar oud:

1. Kies een Klassikale Voorzitter

- Laat de kinderen kandidaten nomineren voor de rol van voorzitter van de klas.
- Laat elke kandidaat een korte speech houden over waarom zij de beste keuze zijn.
- Organiseer een stemronde waarbij alle kinderen hun stem uitbrengen.
- Bespreek de resultaten en wat het betekent om gekozen te worden.

2. Democratische Discussie

- Kies een onderwerp dat relevant is voor de kinderen (bijv. schooluniformen, speeltijd, etc.).
- Laat de kinderen in kleine groepen discussiëren en hun mening vormen.
- Laat elke groep hun standpunt presenteren, gevolgd door een open discussie.
- Bespreek hoe het belangrijk is om naar elkaar te luisteren en respectvol met meningen om te gaan.

3. De Verslaggever van de Democratie

- Laat de kinderen in groepen werken als verslaggevers.
- Ze moeten een kort nieuwsartikel of presentatie maken over een democratisch proces of een belangrijke gebeurtenis in de democratie.
- Moedig creativiteit aan door ze bijvoorbeeld interviews of nieuwsberichten te laten 'filmen' met hun klasgenoten.
- Laat ze hun verslaggeving presenteren aan de klas.

4. Democratische Spelletjes

- Speel een spel zoals "De Raad van de Wijzen", waarbij kinderen in een cirkel zitten en om de beurt een suggestie doen voor een dilemma (bijv. "Wat moeten we doen met een verloren huisdier?").
- De groep moet vervolgens stemmen over de beste oplossing.
- Bespreek hoe het besluitvormingsproces ging en hoe ze tot een consensus kwamen.

5. Creatieve Posters Maken

- Laat de kinderen in groepen posters maken voor hun "campagne" over een onderwerp dat hen interesseert (bijv. milieubescherming, sportfaciliteiten op school).
- Ze moeten hun ideeën visueel en overtuigend presenteren.
- Hang de posters op en organiseer een "stemronde" voor de beste ideeën.

Deze oefeningen helpen kinderen niet alleen om de basisprincipes van democratie te begrijpen, maar ook om belangrijke vaardigheden zoals communiceren, samenwerken en kritisch denken te ontwikkelen.